

PAPER DETAILS

TITLE: BURSALI LEVHÎ VE Mİ'RÂCIYYE'Sİ

AUTHORS: Yunus KAPLAN

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/227853>

BURSALI LEVHÎ VE Mİ'RÂCİYYE'Sİ

Yunus KAPLAN*

Geliş Tarihi: Ocak, 2016

Kabul Tarihi: Mart, 2016

Öz

Klasik Türk edebiyatında İslam dininin Osmanlı toplum hayatındaki etkisiyle oluşturulmuş dinî muhtevalı birçok nazım türü bulunmaktadır. Hz. Muhammed'in Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya, oradan da göğe yükselişini anlatan mi'râciyyeler de bu nazım türlerinden biridir. Daha çok manzum şekilde karşımıza çıkan, genellikle mesnevi ve kaside nazım şekillerinin tercih edildiği mi'râciyyeler, müstakil bir eser olabildiği gibi çeşitli eserlerde bir bölüm hâlinde de karşımıza çıkmaktadır. Özellikle birçok divan şairinin kaside nazım şekliyle kaleme aldığı mi'râciyyeler bu türün en güzel örnekleri arasında yer alır.

18. yüzyıl şairlerinden olan Bursalı Levhî de kaside nazım şekliyle bir mi'râciyye kaleme almıştır. Bu çalışmada bu kasidenin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde durularak transkribe edilmiş metnine yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Klasik Türk edebiyatı, Bursalı Levhî, miraç, mi'râciyye.

LEVHÎ FROM BURSA AND HIS Mİ'RÂCİYYE

Abstract

On classical Turkish literature, there are many poetry type with religious content which were made by the effect of Islam religion on Ottoman community life. Miracciye (which are literary works) which tells how Hz. Mohammed went from Al-masjid al-haram to Al-mesjid al-Aqsa and then to the blue are one of these poetry type. As Miracciye that comes out mostly as poetic, generally its masnavi and ode forms are preferred can be separate work, it may come out as a part of various works. Especially, miracciye that many Ottoman poets wrote ode form has place in finest samples within this type.

Levhi who was poets in 18. century and from Bursa wrote a miracciye in ode form also. On this study, form and content features of this ode have been emphasized and its transcribed text has been involved.

Keywords: Classical Turkish Literature, Levhî from Bursa, miraç, mi'râciyye.

Giriş

Türkler, İslamiyeti kabul ettikten sonra sosyal hayattaki birçok alanı bu dinin emir ve gereklerine göre tanzim etmişlerdir. Bu yüzden sosyal hayattaki birçok unsur bu durumdan etkilenmiş, sanat ve edebiyat da bundan fazlasıyla nasibini almıştır. Türk edebiyat tarihinde bu

* Yrd. Doç. Dr.; Osmaniye Korkut Ata Üniv. Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, yunuskaplan80@myynet.com.

etkilenmenin en yoğun bir şekilde hissedildiği dönem olan klasik Türk edebiyatının şekillenmesinde ve kaynakları arasında da İslam dininin temel ilke ve öğretilerinin önemli bir yeri vardır. Fıkıh, kelam, hadis, tefsir, siyer gibi İslami ilim dalları ve bunlara ait terminoloji divan şairlerince sıkça kullanılmıştır. Bunlar arasında özellikle İslam peygamberi olan Hz. Muhammed'in sahip olduğu özellikler ve hayatı etrafında cereyan eden hadiseler, şairlere sıkça ilham kaynağı olmuştur. “Esmâ-yı nebi, sîret, mevlid, mi'râciyye, hilye, hicretü'n-nebi, mucizât, şefâat-nâme, kırk hadis ve tercümeleri, gazavât-ı Resûlallah” gibi edebi türler, Peygamberimizin hayatı çevresinde teşekkül etmiştir. Bunlar arasında dikkat çeken türlerden biri de genellikle manzum şekilde kaleme alınan ve müstakil bir eser veya herhangi bir eserde bölüm olarak karşımıza çıkan mi'râciyyelerdir.

Mi'râc

Arapça “yukarı çıkmak, yükselmek” anlamlarına gelen “araca” (عرج) fiil kökünden ism-i âlet ve ism-i mekân yapan mi'âl kalıbıyla elde edilen “mi'râc” “معراج” kelimesi, “yukarı çıkılacak yer; yukarı çıkma vasıtası, merdiven” anlamlarına gelmektedir (Şemseddin Sâmî, 1317: 1313; Ahteri Mustafa Efendi, 1293: 1001). Terim olarak ise Hz. Peygamber'in göğe yükselişini ve Allah katına çıkışını ifade eder (Yavuz, 2005: XXX/132).

Bu olay, Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya gidiş ve oradan da yükseklerle çıkış şeklinde yorumlandığından kaynaklarda daha çok “isrâ ve mi'rac” şeklinde geçerse de Türkçe'de mi'rac kelimesiyle her ikisi de kastedilmiştir. İslami kaynaklarda genellikle ele alındığı şekliyle mi'rac hadisesi iki safhada meydana gelmiştir. Resûl-i Ekrem'in bir gece Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya yaptığı yolculuğa “isrâ”, oradan göklere yükselmesine ise “mi'rac” denilmiştir. Mi'râc kelimesi, Kur'ân-ı Kerîm'de geçmemekle birlikte çoğulu me'âric “yükselme dereceleri” manasında Allah'a nisbet edilmiştir. Ayrıca “merdiven” anlamında bir ayette ve ‘urûc kökünden türemiş fiiller çeşitli ayetlerde yer almaktadır (Yavuz, 2005: XXX/132).

İsrâ ise Arapça “gece yürüme, gece yolculuğu yapma” anlamına gelen “sery” “سرى” kelimesinin mazi sigasıyla Kur'ân-ı Kerîm'de yer almıştır. İsrâ, aynı zamanda Kur'ân-ı Kerîm'in on yedinci suresinin de adıdır (Çiçek, 1999: 31; Yavuz, 2005: XXX/132).

Mi'râcla ilgili rivayetlerde bazı farklılıklar olsa da isrâ ve mi'râcın aynı gecede gerçekleştiği ve hicretten yaklaşık bir yıl önce Recep ayının 27. gecesı vuku bulduğu kabul edilir (Köksal, 1954: 4; Çiçek, 1999: 27; Yavuz, 2005: XXX/133).

Mi'râciyye / Mi'râc-nâme

Hız. Peygamber'in mi'râc mucizesini konu alan ve genellikle mesnevi ya da kaside nazım şekilleriyle yazılmış kısa şiirlere mi'râciyye, aynı hadiseyi geniş bir şekilde anlatan eserlere de mi'râc-nâme denilmektedir (Pala, 1995: 388; Akar, 1987: 6).

Miraç konu itibariyle önce Arap edebiyatında işlenmiş, oradan İran ve Türk edebiyatına geçmiştir. Hatta denilebilir ki hemen bütün Müslüman milletlerin medeniyetlerine edebiyat, musiki, minyatür, hat ve kitap sanatları bakımından kuvvetle yansımıştır. Ancak bu konudaki eserler, mi'râciyye veya mi'râc-nâme adıyla daha çok İranlılar ve Türkler tarafından kaleme alınmıştır (Erdoğan, 1999: 168; Uzun, 2005: XXX/135).

Miraç, Türk edebiyatında ilk defa bir motif olarak Satuk Buğra Han Destanı'nda görülür. Çağatay sahasında XII. yüzyılda Hakîm Ata tarafından yazıldığı kabul edilen 122 beyitlik "*Mi'râc-nâmetü'l-Hazret*" bu türün ilk müstakil örneği olup hece vezniyle ve sade bir dille kaleme alınmıştır (Uzun, 2005: 136).

Türk edebiyatında Anadolu sahasında miraç konusunu işleyen ilk şair, Âşık Paşa (öl. 1333) (Yavuz, 1999: 247), ilk müstakil mi'râciyyeyi kaleme alan ise Ahmedî'dir (öl. 1414). Ahmedî, *Tahkîk-i Mi'râc-ı Resûl* adını taşıyan 497 beyit tutarındaki bu eserini, 1405 yılında telif etmiştir (Akdoğan, 1989: 266-69; Uzun, 2005: 136).

Türk edebiyatında Anadolu sahasında Ahmedî'nin eseri dışında birçok müstakil mi'râciyye kaleme alınmıştır. Tespit edilebilen mi'râciyye yazarları ve eserleri şunlardır: Abdülbâkî Ârif'in *Mi'râciyye'si*,¹ Seyyidî'nin *Der Beyân-ı Kıssa-i Mi'râc*'ı, Abdülvâsî Çelebi'nin *Mi'râc-nâme-i Seyyidü'l-Beşer*'i,² Aksaraylı İsa'nın *Mi'râciyye'si*,³ Aşî Mustafa Efendi'nin *Mi'râc-nâme'si*,⁴ Ârif'in *Mi'râcü'n-Nebî'si*, Beylerbeyi Arap Sadî Bey'in *Mi'râciyye'si*, Cemâleddin-i Vahdet'in *Mi'râciyye'si*, Erzurumlu Muhammed Lutfî'nin *Mi'râcü'n-Nebî'si*, Fatma Kâmile Hanım'ın *Mi'râciyye'si*, Hâce Muhammed Lutfî'nin *Mi'râcü'n-Nebî'si*, Hâfız Ömer Yenişehirî'nin *Mi'râciyye'si*,⁵ Himmet Efendi'nin *Manzûme-i Mi'râciyye'si*, İbrahim Bey'in

¹ AYAN, H. (1986). Abdülbâkî Ârif Efendi'nin Mi'râciyyesi. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 1-11.

² AKAR, M. (1987). *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. 325-83.

³ ÖZDEMİR, S. (1996). *Aksaraylı İsa'nın Miraciyesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

⁴ Bilgin, O. (1999). Aşî Mustafa Efendi ve Mi'râc-nâmesi. *Prof. Dr. Nihad M. ÇETİN'e Armağan*, 97-116.

⁵ KAYA, H. (2014). Ömer Hâfız-ı Yenişehirî Fenârî'nin Mi'râciyesi. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 677-718.

Mi'râc-nâme'si, İsmail Hakkı Bursevî'nin *Mi'râciyye'si*,⁶ Kavukçu Mehmed Efendi'nin *Mi'râciyye'si*, Kerküklü Seyyid Abdüssettar Efendi'nin *Mi'râciyye Divanı*,⁷ Mahmûd Efendi'nin *Mi'râciyye'si*, Mecîdî'nin *Mi'râciyye'si*,⁸ Mehmed Bahaeddin'in *Mi'râciyye'si*, Mehmed Şemsüddin Efendi'nin *Mi'râciyye'si*, Muhammed Fevzî'nin *Kudsiyyü's-Sirâc fî Nazmî'l-Mi'râc'ı*, Muslihiddîn Vahyî'nin *Mi'râcû'l-Beyân'ı*,⁹ Nâbî'nin *Mi'râc-nâme'si*,¹⁰ Na'îm'in *Mi'râciyye'si*, Nâmî'nin *Mi'râciyye'si*, Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râcû'n-Nebî'si*,¹¹ Numan Efendi'nin *Mi'râciyye'si*,¹² Nurî Muhammed Efendi'nin *Risâle-i Mi'râc'ı*, Osman Sirâceddin'in *Hayâl-i Bâl'ı*,¹³ Receb Vahyî'nin *Minhâcû'l-Mi'râc'ı*, Salâhî Abdullah Efendi'nin *Manzûme-i Mi'râciyye'si*, Seyyid Muhammed Fâ'iz'in *Mi'râciyye'si*, Seyyid Nizâmüddin Seyfullah'ın *Mi'râcû'l-Mü'minîn'i*, Sırrî Abdülbakî Dede'nin *Manzûme-i Mi'râc'ı*,¹⁴ Simkeş-zâde Feyzî Hasan Efendi'nin *Mi'râc-nâme'si*, Suhûfî Muhammed Efendi'nin *Manzûme-i Mi'râciyye'si*, Süleyman Nahîfî'nin *Mi'râcû'n-Nebî'si*,¹⁵ Şeyh İlâhî-i Nakşibendî'nin *Manzûme-i Mi'râciyye'si*, Şeyyâd Hamza'nın *Mi'râc-nâme'si*,¹⁶ (Akar, 1987: 155-202, Uzun, 2005: 136-37; Canım 2010: 156; Kaya, 2014: 681-82; Gülüm, 2014: 107-11; Demirkazık, 2015: 681-82).

Bu eserlerin dışında müellifi bilinmeyen mi'râciyyeler de vardır. Diğer taraftan klâsik Türk edebiyatında miraç konusu sadece müstakil eserlerde ele alınmakla kalmamış aynı zamanda mevlit, sîret ve mucizat gibi eserlerin içinde bölüm olarak; mesnevilerin giriş kısımlarında ve divanlarda da işlenmiştir. Bu tür mi'râciyyelerin sayısı da oldukça fazladır (Demirkazık, 2015: 854-55).

⁶ POYRAZ, İ. (2007). *İsmail Hakkı Bursevî, Mi'râciye*. İstanbul: Sır Yayıncılık.

⁷ YILDIRIM, İ. (2014). Kerkükî Abdüssettar Efendi ve Mi'râciyye'si. *Turkish Studie-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 1163-80.

⁸ DEMİRKAZIK, H. İ. (2015). Mecîdî'nin Mi'râciyesi. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(8), 849-85.

⁹ TATÇI, M. ve KURNAZ, C. (2013). *Muslihüddin Vahyî / Mi'râcû'l-Beyân / Mi'râc'ın Tasavvufî Boyutu*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.

¹⁰ BILKAN, A. F. (2008). Nâbî'nin Mi'râc-nâme'si. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-8.

¹¹ AKAR, M. (1981). Nâyî Osman Dede ve Mi'râciye'si. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 1-16.

¹² YEKBAŞ, H. (2011). Sarıhatipzadelerden Numan Efendi ve Bilinmeyen Miraciyesi. *Kültür Tarihinde Sivaslı Bir Aile: Sarıhatipzadeler*. Sivas: Buruciye Yayınları, 233-71.

¹³ EKİNCİ, R. (2013). Erzurumlu Osman Sirâceddin'in Hayâl-i Bâl Adlı Mi'râciyesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26, 656-687.

¹⁴ Sırrî Abdülbakî Dede (1317). *Manzûme-i Mi'râc*. Nâşiri: Tahirü'l-Mevlevî, İstanbul: Asır Matbaası.

¹⁵ AKBAŞ, S. (2006). *Süleyman Nahîfî'nin Mi'râciyesi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

¹⁶ FEŞEL-GÜZELİŞİK, G. (1996). *Şeyyâd Hamza Mi'râc-nâme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediye*, Amasyalı Münîrî Çelebi'nin *Siyer-i Nebî*, Mehmed Rifat'ın *Sîre-i Muhammediye*,¹⁷ Hacı Hasanoglu'nun *Sîretü'n-Nebî*¹⁸ adlı eserlerinde mirâcî anlatan bölümler vardır (Akar, 1987: 112). Hilye türündeki eserlerde de yer yer mi'râca temas eden beyitlere rastlanmaktadır. Hâkânî Mehmed Bey¹⁹ ve Mehmed Necib Efendi'nin *Hilye*'lerinde bu türden beyitler görülmektedir (Akar, 1987: 123).

Ahmedî'nin *İskender-nâme*'sinin mevlid bölümünde, Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât*'ında; Emîrî, Şeyh Mustafa Selâmî, Derviş Dede, Hamdullah Hamdî, Şâhidî, Visâlî, Büyük Ayasofya Camii Vâizi Hamdullah, Yusuf Sâmî Efendi'nin *Mevlid*'lerinde miraç bölümleri yer almaktadır (Akar, 1987: 117-18).

Bu eserlere ek olarak Hafî'nin *Zâdü'l-Meâd*²⁰ ve *el-Kevkebü'd-Dürriyye fî Mevlidi Hayrî'l-Berîyye*²¹, Hevâyî'nin *Mevlid-i Hayr-ı Enbiyâ'sı*²², Za'îf'in *Mecmau'l-Envâr*'i²³ ile Şemseddin Sivâsî²⁴, Şehîdî²⁵, Sabâyî²⁶, Recâ'î²⁷, Ref'et²⁸, Muhyiddîn Mekki²⁹ ve Diyarbakırlı Kâmî'nin *Mevlid*'lerinde³⁰ de miraç bölümleri bulunmaktadır (Kaya, 2014: 684).

Mi'râciyyeler dinî muhtevalı siyer, hilye, mevlit ve mucizât gibi eserler dışında, mesnevilerde de bir bölüm hâlinde karşımıza çıkmaktadır. Ahmedî'nin *Cemşîd ü Hürşîd*'i, Ali Şîr Nevâyî'nin *Hayretü'l-Ebrâr*, *Ferhâd u Şîrîn*, *Mecnûn u Leylî*, *Seb'a-i Seyyâre*, *Sedd-i İskender*'i, Hamdullah Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u, Fuzûlî'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u,³¹

¹⁷ Mehmed Rifat (1308). *Sîre-i Muhammediyye*. Şam, 38-40.

¹⁸ Hacı Hasanoglu (1308). *Sîretü'n-Nebî*. İstanbul: Matbaa-i Osmaniyye, 128.

¹⁹ PALA, İ. (2002). *Hilye-i Saadet*. İstanbul: L&M Yayınları, 60-64.

²⁰ TURAL, Ş. (2011). *Hafî Zâdü'l-Meâd (Kitabü Mevlüdü'n-Nebî)*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10717,zadul-mead-secaattin-tural-pdf.pdf?0> (ET: 25.10.2015), 376-614.

²¹ YEŞİLDAL SAMSAKÇI, S. (2010). *Hafî'nin Mevlidi (el-Kevkebü'd-Dürriyye fî Mevlidi Hayrî'l-Berîyye) ve Tahlili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 21-25, 95-115.

²² MAZIOĞLU, H. (1974). Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler. Ankara: *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, 6, 31-62.

²³ KÖKSAL, M. F. (2011). *Mevlid-nâme*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 197-219.

²⁴ AKSOY, H. (2010). Şemseddin Sivâsî Hayatı Eserleri ve Mevlid'i. *İlim ve Kültür Tarihinde Sivâsiler Ulusal Sempozyumu Tebliğleri*, Ankara: Özkan Matbaacılık, 141-159.

²⁵ ÖZKAN, F. (2012). *Şehîdî Mevlid (İnceleme-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 137-60.

²⁶ BAY, F. (2003). *Sabâyî Mevlid (Giriş-Transkripsiyonlu Metin-Gramatikal Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 85-103.

²⁷ KÖKSAL, M. F. (2011). *age.*, 270, 333-52.

²⁸ KÖKSAL, M. F. (2011). *age.*, 529, 589-96.

²⁹ KÖKSAL, M. F. (2011). *age.*, 699, 713-20.

³⁰ BEKTAŞ, E. (2011). Diyarbakırlı Kâmî ve Mevlid'i. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 840-51.

³¹ DOĞAN, M. N. (e-kitap). *Fuzûlî, Leylâ ve Mecnûn*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10680,metinpdf.pdf?0>. (ET: 05.01.2016), 202-05.

Taşlıcalı Yahyâ'nın *Gencîne-i Râz*, *Usûl-nâme*, *Şâh u Gedâ*,³² *Yûsuf u Züleyhâ* ve *Gülşen-i Envâr*'ı, Kara Fazlî'nin *Gül ü Bülbül*'ü, Nev'î-zâde Atâyî'nin *Âlem-nümâ*,³³ *Nefhatü'l-Ezhâr*,³⁴ *Sohbetü'l-Ebkâr*,³⁵ *Heft-hân*³⁶ ve *Hilyetü'l-Efkâr*'ı, Nâbî'nin *Hayrâbâd* ve *Hayriyye*'si, Şeyh Gâlib'in *Hüsn ü Aşk*'ı,³⁷ Behiştî'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u,³⁸ Refîî'nin *Beşâret-nâme*'si ve *Cân u Cânân*'ı,³⁹ Arayıcı-zâde Ferdî Hüseyin'in *Şâpur-nâme*'si, Kaf-zâde Fâizî'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u, İlmî'nin *Manzûme-i Kadî-zâde*'si, Subhî-zâde Feyzî'nin *Safâ-nâme*⁴⁰ ve *Aşk-nâme*'si,⁴¹ Mustafa Kâ'il'in *Nâme-i Aşk*'ı içerisinde mi'râciyye bölümleri bulunan mesnevilerdir (Akar, 1987: 125-27; Canım, 2010: 156-57).

Bu mesnevilerin dışında Filibeli Avnî'nin *Tuhfetü'l-Hükkâm*,⁴² Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mihr ü Mâh*,⁴³ *Riyâzü's-Sâlikîn*,⁴⁴ *Tuhfetü'l-Uşşâk*,⁴⁵ Lârendeli Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn*,⁴⁶ Manisalı Câmiî'nin *Muhabbet-nâme (Vâmık u Azrâ)*,⁴⁷ Üsküplü Atâ'nın *Tuhfetü'l-Uşşâk*,⁴⁸ Celâl-zâde Sâlih Çelebi'nin *Leylâ vü Mecnûn*,⁴⁹ Fasîh Ahmed Dede'nin *Behişt-âbâd*,⁵⁰

³² YOLDAŞ, K. (1993). *Taşlıcalı Yahyâ Bey, Şâh u Gedâ (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 94-101.

³³ KUZUBAŞ, M. (2009). *Sâkinâme (Nev'î-zâde Atâyî)*. İstanbul: Etüt Yay, 119-23.

³⁴ KUZUBAŞ, M. (2005). *Nev'î-zâde Atâyî'nin Nefhatü'l-Ezhâr Mesnevisi*. Samsun: Deniz-Kültür Yay., 74-80.

³⁵ YELTEN, M. (e-kitap). *Nev'îzade Atayı Sohbetü'l-Ebkâr*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10707,metinpdf.pdf?0>. (ET: 05.01.2016), 13-18.

³⁶ KARACAN, T. (1974). *Nev'î-zâde Atâyî Heft-Hân Mesnevisi (İnceleme-Metin)*. Ankara: Sevinç Matbaası, 126-30.

³⁷ DOĞAN, M. N. (2002). *Şeyh Gâlib, Hüsn ü Aşk, Metin-Nesre Çeviri-Notlar ve Açıklamalar*. İstanbul: Ötügen Yay., 30-47.

³⁸ AYGÜN, Z. A. (1999). *Behiştî'nin Leyla vü Mecnun Mesnevisi (İnceleme-metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 249-51.

³⁹ ÖZTOPRAK, N. (2000). *Refî-i Âmidî Cân u Cânân*. İstanbul: Türk Gençlik Vakfı Yayınları, 125-133.

⁴⁰ İSPİRLİ, S. (1997). *Subhîzâde Feyzî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Hamsesi (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 895-99.

⁴¹ İSPİRLİ, S. (1997). *age.*, 949-53.

⁴² KERBİYİK, M. (2008). *Filibeli Avnî, Tuhfetü'l-Hükkâm*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10670,tuhfetul-hukampdf.pdf?0> (ET: 12.11.2015), 90-93.

⁴³ İÇLİ, A. (2010). *Gelibolulu Mustafa Âlî, Mihr ü Mâh*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10682,mihr-u-mahpdf.pdf?0> (ET: 15.12.2015), 39-40.

⁴⁴ ARSLAN, M. ve AKSOYAK, İ. H. (e-kitap). *Gelibolulu Âlî, Riyâzü's-Sâlikîn*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10681,girisvetinpdf.pdf?0> (ET: 15.12.2015), 32-35.

⁴⁵ AKSOYAK, İ. H. (e-kitap). *Gelibolulu Mustafa Âlî, Tuhfetü'l-Uşşâk*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10684,metinpdf.pdf?0> (ET: 15.12.2015), 32-34.

⁴⁶ KÜTÜK, R. (2002). *Lârendeli Hamdî'nin Leylâ ile Mecnûn Mesnevîsi (İnceleme/Metin ve Diğer Leylâ ile Mecnûn Mesnevîleriyle Mukayesesi)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 409-416.

⁴⁷ HARMANCI, M. E. (2003). *Manisalı Câmiî'i Muhabbet-nâme (Vâmık u 'Azrâ) İnceleme-Metin-Nesre Çeviri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 248-58.

⁴⁸ AKSOYAK, İ. H. (2006). *Ahmed-i Yesevî'nin Rumelili Bir Takipçisi Üsküplü Atâ Tuhfetü'l-Uşşâk*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10713,girisvetinpdf.pdf?0> (ET: 17.12.2015), 23-24.

⁴⁹ KÜTÜK, R. (1995). *Celâl-zâde Sâlih Çelebi Leylâ vü Mecnûn (Tenkidli Metin-İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 113-14.

⁵⁰ SEVİNDİK, H. (2011). *Fasîh Ahmed Dede'nin Behişt-âbâd Adlı Mesnevisi (İnceleme-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 40-41, 143-47.

Hâşimî'nin *Mihr ü Vefâ*,⁵¹ İbrahim Şânî Lârendevî'nin *Gülşen-i Efkâr*,⁵² Lâmiî'nin *Vâmık u Azrâ*,⁵³ *Ferhâd ile Şîrîn*,⁵⁴ *Gûy u Çevgân*,⁵⁵ *Veyse vü Ramin*,⁵⁶ Mustafa Çelebi'nin *Varka vü Gülşâh*,⁵⁷ Niğdeli Muhibbî'nin *Gül ü Nevrûz*,⁵⁸ Şâhî'nin *Ferhâd-nâme*,⁵⁹ Cem Sultan'ın *Cemşîd ü Hurşîd*,⁶⁰ Âşık Paşa'nın *Garib-nâme*,⁶¹ Vuslatî Ali Bey'in *Gazâ-nâme-i Çehrin*,⁶² Mürîdî'nin *Pend-i Ricâl*,⁶³ Yenipazarlı Vâlî'nin *Hüsn ü Dil*,⁶⁴ Abdullah-ı Bosnevî'nin *Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*, adlı mesnevilerinde de mi'râciyye bölümleri vardır (Kaya, 2014: 682-83; Esir, 2009: 691).

Mi'râciyyeler, bilhassa XVI. yüzyıldan sonra şairlerin divanlarına da girmeye başlamıştır. XVII. ve XVIII. yüzyılda hemen hemen her divan şairi bir veya birkaç mi'râciyye yazmıştır. Bu gelenek XIX. yüzyılda da devam etmiş ancak XVII. ve XVIII. yüzyılda görüldüğü kadar çok ve güzel mi'râciyyeler artık yazılmaz olmuştur. Lâmiî Çelebi, Gani-zâde Nâdirî,⁶⁵ Azmi-zâde Hâletî, Nevî-zâde Atâyî,⁶⁶ Nâilî-i Kadîm, Neşâtî,⁶⁷ Vâdî Muhammed Çelebi, Fasih Ahmed Dede, Riyâzî, Âsım-ı Bosnavî, Selâmî, Rüşdî, Senâyî Şeyh Ali Efendi, Sâbit,⁶⁸ Nazîm Yahyâ,⁶⁹ Seyyid Vehbî,⁷⁰ Dürrî Ahmed Efendi, Sâlim,

⁵¹ ECE, S. (1996). *Tahkiye Açısından Hâşimî'nin Mihr ü Vefa Mesnevisi (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 83-86.

⁵² ALPARSLAN, M. (2007). *İbrahim Şânî Lârendevî'nin Gülşen-i Efkâr Mesnevisi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 51-52, 117-23.

⁵³ YILDIZ, A. (2008). *Türk Edebiyatında Varka ve Gülşah Mesnevileri ve Mustafa Çelebi'nin Varka ve Gülşah Mesnevisi, I-II*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁵⁴ ESİR, H. A. (e-kitap). *Lâmiî Çelebi Ferhâd ile Şîrîn*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10697,metinpdf.pdf?0> (ET: 17.12.2015). 256-263.

⁵⁵ YILDIZ, A. (2011). *Lâmiî Çelebi'nin Mi'râciyeleri, Bursalı Lâmiî Çelebi ve Dönemi*. (Ed. Bilal KEMİKLİ ve Süleyman EROĞLU). Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 268-72.

⁵⁶ ÖZTÜRK, M. (2009). *Lami'î Çelebi'nin Veyse vü Ramin Mesnevisi (İnceleme-Metin-Sadeleştirme)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

⁵⁷ YILDIZ, A. (2008). *age.*, 1, 167-68, 609-15.

⁵⁸ DELİCE, H. İ. (1995). *Niğdeli Muhibbî Gül ü Nevrûz (İnceleme-Metin-Dizin), I-II*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 138-40.

⁵⁹ ÖZCAN, N. (2007). *Şâhî'nin Ferhâdnâme'si (İnceleme-Metin)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 104-05, 337-54.

⁶⁰ MERİÇ, M. O. (1997). *Cem Sultan Cemşîd ü Hurşîd -İnceleme-Metin*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 271-80.

⁶¹ YAVUZ, K. (1999). Anadolu'da Başlayan Türk Edebiyatında Görülen İlk Miraçnâmeler: Âşık Paşa ve Miraçnâmesi. *İlmî Araştırmalar Dergisi*, 8, 247-66.

⁶² İSEN, M. ve AKSOYAK, İ. H. (2003). *Vuslatî Ali Bey Gazâ-nâme-i Çehrin*. Ankara: AKM Yayınları, 45-52.

⁶³ KILIÇ, A. (2005). *Mürîdî ve Pend-i Ricâl Mesnevisi İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin*. İzmir: Akademi Kitabevi, 255-259.

⁶⁴ KÖKSAL, M. F. (2003). *Yenipazarlı Vâlî, Hüsn ü Dil, İnceleme-Tenkitli Metin*. İstanbul: Kitabevi Yay., 219-25.

⁶⁵ KÜLEKÇİ, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî, Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri Divânı ve Şeh-nâmesinin Tenkidli Metni*. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

⁶⁶ KARAKÖSE, S. (1994). *Nev'i-zâde Atâyî Divanı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Yay., e-kitap, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-90181/nevizade-atayi-divani.html>. [ET: 25.06.2015].

⁶⁷ KAPLAN, M. (1996). *Neşâtî Divânı*. İzmir: Akademi Kitabevi, 12-17.

⁶⁸ KARACAN, T. (1998). *Bosnalı Alaeddin Sâbit Divan*. Samsun: Karacan Yayını, 151-58.

Halimî Mustafa Paşa, Ali Nutkî Dede, Mâhir, Hâzık Mehmed, Hâkim Seyyid Muhammed,⁷¹ Vâsık,⁷² Birrî,⁷³ İzzet Molla, Fâik Ömer,⁷⁴ Lebîb,⁷⁵ ve Âdile Sultan divânlarında mi'râciyye sahibi olan şairlerdir (Akar, 1987: 131-32).

Ancak Alim Yıldız'a göre Lâmiî Çelebi'nin *Divan*'ında müstakil bir mi'râciyye bulunmamakta olup şairin 78 beyitlik bir na'tının 27-41. beyitleri arasında mi'râcla ilgili hususlara yer verilmiştir. Bu şairlerin dışında Ârif Süleymân, Çeşmi-zâde Reşid⁷⁶, Hâlîmî, Hilmî, İbrahim Beg, Mâhir, Sahhaflar Şeyhi-zâde Mehmed Efendi, Tâ'ib Mehmed Çelebi, Usûlî,⁷⁷ İzzet Molla ve Sâid Paşa⁷⁸ divanlarında da mi'râciyye bulunmaktadır (Kaya, 2014: 683).

Kasidelerin nesib kısmı, mi'rac gece meydana geldiğinden bu manaya gelen Arapça ve Farsça kelimeler üzerinde kurulmuş söz sanatlarıyla başlar; hadise, küfür karanlıklarını ortadan kaldıran nurani ve İlâhi bir mucize şeklinde takdim edilerek gecenin önemi vurgulanır. Ardından gecenin ve gökyüzünün tasvirine geçilir. Bazen da mirac öncesi gerçekleşmiş olan şakk-ı sadr mucizesine temas edilir ve miracın safha safha tasvirine girilir. Ümmühani'nin evinden başlayan bu yolculukta Cebrail'in Burak'ı cennetten getirişi ve Burak'ın uzun uzadıya tasviri yapılır. Daha sonra Hz. Peygamber'in Mescid-i Aksa'ya gidişi, orada diğer peygamberlere namaz kıldırması ve onlardan üstünlüğü vurgulanır. Bunu gökyüzünde dolaşma, sema katlarında diğer peygamberlerle tanışma, cennet, tuba, huriler, köşkler, ırmaklar ve cehennem hayatı tasvirleri takip eder. Ardından Hz. Peygamber'in "kabe kavseyn" makamına ulaşması, Allah ile mülakatı ve rabbi katındaki değeri anlatılarak sanatkarın bakış açısına göre şiir farklı yorumlarla şekillendirilir. Namazın miraçta farz kılınması, Hz. Peygamber'in

⁶⁹ YILDIRIM, İ. (2015). Nazîm Yahya'nın Mi'râciyye'si. *Dede Korkut Dergisi*, 4(7), 96-112.

⁷⁰ DİKMEN, H. (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 8-11.

⁷¹ POYRAZ, Y. (2008). *Seyyid Mehmed Efendi (Hâkim), Yaşamı, Edebî Kişiliği ve Divânı Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun: 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 305-23.

⁷² ATİK GÜRBÜZ, İ. (2011). *İlâhizâde Mehmed Emîn Vâsık Divânı*. Ankara: Grafiker Yay. 68-76.

⁷³ ERKUL, R. (1992). *Birrî Mehmed Dede (Magnisalı) Hayatı-Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Tenkitli Metni*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 164-72.

⁷⁴ COŞKUNYÜREK, A. (2007). *Fâik Ömer Efendi, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânı'nın Tenkidli Metni*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 46-54.

⁷⁵ KURTOĞLU, O. (2012). *Lebîb Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. e-kitap. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10623,lebib-divanipdf.pdf?0>. [ET: 10.01.2016], 177-89.

⁷⁶ ULUOCAK, M. (1998). *Çeşmi-zâde Reşid Divanı İnceleme ve Tenkitli Metin*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 145-148.

⁷⁷ İSEN, M. (1990). *Usûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 29-37.

⁷⁸ ERDOĞAN, K. (1999). Klasik Mi'râciyyelerden Farklı Bir Mi'râciyye: Said Paşa ve Mi'râciyyesi. *Atatürk Üniversitesi Türikiyat Araştırmaları Enstitüsü. Dergisi*, 12, 163-185.

dönüşte hadiseyi ashabına müjdelemesi, müminlerin kabulü ve müşriklerin inkârı gibi hususlar da işlenir (Uzun 2005: 135-36).

Mi'râciyyeler, zamanla bestelenmiştir. Bestelenmiş mi'râciyyelerin en meşhuru ve notası günümüze kadar ulaşabileni Nâyî Osman Dede'nin *Mi'râciyye*'sidir (Akar, 1981: 13). Bu şiirleri ezgili ve besteli okuyanlara mi'râc-hân denmiştir (Şener ve Yıldız, 2003: 186; Canım, 2010: 150). Mi'râciyyeler, eski dönemlerden itibaren mi'râc gecesinde güfte yahut beste hâliyle okunmuş, bu vesileyle halkın dinî hassasiyetleri bedîî zevklerle bezenmiştir. Ancak Nâyî Osman Dede eserini yazdıktan sonra mi'râciyye okumak adeta bir sanâyi-i nefîse şubesi gibi algılanmış ve kültürümüzde mi'râciyyeler kadar mi'râc-hânlar da anılmaya, tanınmaya başlamıştır. Hatta yalnız mi'râc gecesinde değil, müteakip günlerde de mi'râciyye okumak bir gelenek hâlini almış hatta hayır sahipleri bunun için vakıflar kurmuşlardır. Bunların başında Üsküdar Doğancılar'daki Nasuhî Camii gelir (Pala, 2011: 179-80).

Levhî'nin Hayatı

Hayatı hakkında kaynaklarda verilen bilgiler, sınırlı ve birbirinin tekrarı niteliğindedir. Bursa'da Hacı İskender Mahallesi'nde doğdu. Doğum tarihi belli değildir. Asıl adı, İsmail Belîğ ve Eşref-zâde Seyyid Şeyh Ahmed Ziyâeddin'e göre Hüseyin (Abdulkadiroğlu, 1999: 370; Atlansoy, 1998: 354); diğer kaynaklara göreyse Hasan'dır (Yavuz ve Özen, 1972: 212; Şemseddin Sâmî, 1314: 4010; Kurnaz ve Tatçı, 2001: 894; Akbayer, 1998: 901). Levhî'nin almış olduğu eğitim ile ilgili elde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak müderrislik yapması, Arapça ve Farsça şiir yazacak kadar bu dilleri bilmesi onun iyi bir eğitim aldığını göstermektedir. Bursa Mahkemesinde kâtiplik ve başkâtiplik yaptıktan sonra Bursa Hasan Paşa Medresesi'ne müderris olarak atanan Levhî, bu görevdeyken 1165/1751-52 yılında Bursa'da vefat etti. Deveciler Mezarlığı'nda Hasırpûş Dede'nin kabri civarında medfundur (Atlansoy, 1998: 354; Fatîm, 1271: 363).

Divan edebiyatının ilk dönemlerinde olduğu gibi, sonlarına doğru da dinî-tasavvufî içerikli şiirlere olan ilginin arttığı bir dönemde yaşayan Bursalı Hasan Levhî, şiir ve inşada başarılı bir şairdir. Şiirlerinin büyük çoğunluğunda tasavvufî söylemler ve sembollere yer vermiştir. Bunda Celvetiyye tarikatına mensup olmasının da rolü vardır. Şairin bunların dışında hikemî ve lâ-dinî üsluba sahip manzumeleri de bulunmaktadır (Özbay, 2013: 5).

Eserleri

1. *Dîvân*: Mürettep hâldeki *Dîvân*'ın Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Efendi Koleksiyonu, "Manzum eserler 386" ve İngiltere Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları "Or. 982" numara kayıtlı olmak üzere iki nüshası bulunmaktadır. Bu *Dîvân*'da iki kaside, 22'si Farsça olmak üzere

toplam 95 gazel, bir terakib-i bent, 5'i Farsça 6 tarih kıt'ası, Farsça bir nesir parçası, bir rubai ve iki kıt'a, dört beyit bulunmaktadır. *Levhî Dîvânı* üzerine bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır (Bk. Özbay, 2013).

2. *Mi'râciyye*: Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinde Levhî'nin manzum bir *Mi'râciyye*'sinin olduğunu belirtmektedir (Yavuz ve Özen, 1972: 213). Bursalı Mehmed Tahir'in *Dîvân*'dan ayrı, müstakil bir eser gibi bahsettiği bu eserin herhangi bir nüshasına rastlanmamıştır. Ancak şairin *Dîvân*'ındaki birinci kasidenin türü, mi'râciyye olup çalışmamızın da mihrini bu şiir oluşturmaktadır.

***Mi'râciyye*'sinin Şekil ve Muhteva Özellikleri**

Levhî, *Mi'râciyye*'sini kaside nazım şekliyle ve aruzun “*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*” vezniyle kaleme almıştır. Bu *Mi'râciyye*'nin, *Levhî Dîvânı*'nın iki nüshası ve bir şiir mecmuası olmak üzere üç nüshası bulunmaktadır. Bunlardan *Levhî Dîvânı*'nın her iki nüshasında da *Mi'râciyye*'nin toplam beyit sayısı 111 olup bu beyitler birbirlerinin aynısıdır. Ancak Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 696 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasında 123 beyit bulunmaktadır. Bu nüshada *Dîvân* nüshalarından farklı 14 beyit yer alırken, *Dîvân* nüshalarında bulunan iki beyit ise bu nüshada bulunmamaktadır. Bu farklı beyitler de eklendiğinde Levhî'nin *Mi'râciyye*'sinin toplam beyit sayısı 125'i bulmaktadır. Şiirde şairin mahlası, 119. beyitte geçmektedir.

Levhî, *Mi'râciyye*'sinde zaman zaman imaleye başvurursa da genel anlamda vezni kullanmada başarılıdır.

Kasidede ek hâlinde redif ve mücerred kafiye kullanılmıştır:

Te'âla'llâh ol kim mûcib-i icâd u hilâtdür

Havâşş-ı nüsha-i kübrâ-yı âdemdür kerâmetdür

Şair, şiirde ahengi artırmak için söz tekrarlarına başvurma yoluna da gitmiştir. Genellikle mısra başlarında karşımıza çıkan bu tekrarlara na't bölümünde rastlanmaktadır:

Odur âdem ki şâh-ı mesned-i üns-i ilâhidür

Odur âdem ki bir ser-tâc-ı tekrîm ü fazîletdür B. 2

Mi'râciyye'nin ilk 20 beyti na'ttır. 21-34. beyitler arasını ise Peygamber Efendimizin hilyesi teşkil eder. Şair, bu bölümde Hz. Muhammed'in vücut özellikleri üzerinde durmuştur:

Cebîni ma'la'-ı envâr-ı Haqq mahbûb-ı mu'lağdur

Mu'âvves ebruvânı resm-i tuğrâ-yı nübüvvedür B. 24

Dehānı feyz-baḥş-ı nükte-pāş-ı ḥikmet olmuşdur

Lisānı menba‘-ı ‘azbū’l-Firāt u cūy-ı ḥikmetdür B. 27

Şair, 35. beyitte bir gece Allah’ın hükmünün yerine geldiğini dile getirerek miraç konusuna giriş yapmış ve 42. beyte kadar miraç gecesinin önemi ve özellikleri hakkında bilgiler vermiştir:

Meger bir şeb ki bā-taḥdīr ü emr ü ḥükm-i Yezdānī

Zuhūra geldi ol kim muḳtezā-yı mihr ü şefḳatdür B. 35

Birçok mi’râciyyenin giriş bölümlerinde karşımıza çıkan inşirah-ı sadr, miracın başlama yeri ve gerçekleştiği vakit gibi motifler Levhî’nin mi’râciyyesinde bulunmamaktadır. Şair, 42. beyitte Allah’ın Cebrail’e Hz. Muhammed’e Burak’ı ulaştırmasını istediğini ve sonraki beyitte ise onu miraca davet ettiğini söyleyerek asıl konuya girmiştir:

O şebdür kim Ḥudā emr eyledi Cibrīle cennetden

Burāk ile ḥabībūm Muşafāya vaḳt-i sür‘atdür B. 43

O zāt-ı pāke teblīḡ-i selām iblāḡ-ı da‘vet kıl

Bu şebdür k’oldı Mi‘râc-ı mübârek ḳutlu sâ‘atdur B. 44

Cebrail, Allah’tan aldığı bu emirle Burak’ı alıp Peygamberimizin amcasının kızı Ümmühani’nin evine getirir. Burak’a binen Hz. Peygamber, Mescid-i Aksa’ya gelir. Burada kendisini bekleyen peygamberlere iki rekât namaz kıldırdıktan sonra arşa yükselir. Ancak bu yükselişte birçok mi’râciyyede görülen göğün katlarını geçtikçe Hz. Âdem, Hz. İdris, Hz. İbrahim, Hz. Yusuf, Hz. Musa ile karşılaşması ve onlarla sohbet etmesi, merdivenle göğe yükselmesi, kendisine ilimlere dair sırların verilmesi gibi motifler bulunmamaktadır.

53-55. beyitler arasında Hz. Peygamber’in, Sidre makamına gelince Cebrail’in bu makamda durması dile getirilir ve Cebrail’in bu makamdan öteye geçmeyişiinin sebebi açıklanır:

Maḳām-ı Sidrede Cibrīl ḳaldı i‘tizār itdi

Didi bu deñlü der-bes ol ki benden de liyâḳatdur B. 53

Tecāvüz eylesem miḳdâr-ı uşbu‘ kendi ḥaddümden

Ser-â-pā bāl ü perrüm yaḳar ol kim nâr-ı ‘izzetdür B. 54

Resûlâ sâña maḥşûş oldu bu mi‘râc-ı cismānī

Ḥabībâ saña maḥşûş oldu bu devlet ne devletdür B. 55

Daha Cebrail'in sözleri bitmeden Hz. Muhammed'in Sidre'den arşa yükselirken bindiği Refref çıkagelir ve onu Allah'ın huzuruna götürür. 61-66. beyitlerde rû'yet yani Hz. Peygamber'in Allah'ın cemalini görmesi, bu durum karşısındaki hisleri ve şükretmesi anlatılır.

Ḥabîbine şifâtıyla tecellî eyledi evvel

Şu meclâ ile kim esmâ-i zâtından 'ibâretdür B. 61

Daḥî zâten tecellî-i cemâle oldu erzânî

Dinilmez hîç bir ḥâlet o zevk u şevke nisbetdür B. 62

67-92. beyitlerde tekellüm, yani Hz. Peygamber'in Allah'la konuşması anlatılır. Bu beyitlerde Allah, Peygamberimize olan sevgisini dile getirir ve ondan her ne isteği varsa söylemesini ister. Bunun üzerine Hz. Peygamber, ümmetinin bağışlanmasını ister. Bu istek üzerine Allah, ceza günü ümmeti için şefaateçi olması hâlinde bu isteğinin kabul edileceğini söyleyerek Peygamberimizi müjdeler. Yine bu konuşmada beş vakit namazın farz kılınması motifi de dile getirilir. Ancak bazı mi'râciyyelerde anlatılan namazın önce elli vakit farz kılınması, Hz. Muhammed'in miraç dönüşü Hz. Musa'ya rastlaması ve onun telkinleri ile bu elli vakit namazın beş vakte düşürülmesi için Hz. Peygamberin Allah'a niyazda bulunması motifine değinilmemiştir:

Şalât-ı pençgâhı anlar içün farz-ı 'ayn itdüm

Odur mi'râc-ı ümmet kim şalât içün iḳâmetdür B. 84

Şefâ'at kııl yarın rûz-ı cezâda ben ḳabûl itdüm

Murâduñ ey ḥabîbüm anları çünkim şıyânetdür B. 92

Tekellümden (Hz. Muhammed'in Allah ile konuşması) sonra Hz. Peygamberin, önce Refref ardından da Burak'a binerek Ümmühani'nin evine dönmesi, sabah vakti sahabeye miraç hadisesini haber vermesi ve onların da duydukları bu olayın gerçekliğini tasdik etmeleri anlatılmıştır. Dört büyük halife (Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali), birer beyitle övüldükten sonra Hz. Peygamber'in ailesine ve sahabelere salat ve selamda bulunulmuştur.

108-118. beyitler arası kasidenin tegazzül bölümüdür. Bu bölümde şair, peygamberimizi sahip olduğu özelliklerle övmüştür.

119. beyit ise şairin mahlasının geçtiği taç beyittir. Sonraki beyitlerde ise şair, Hz. Peygamber'den bütün Müslümanlara şefaateçisi olmasını diler.

Miraç hadisesiyle ilgili ayet ve hadislerden iktibas yapmak mi'râciyyelerde görülen ortak özelliklerden biridir. Levhî de Mi'râciyye'sinde bu türden iktibaslarda bulunmuştur. Şairin yaptığı iktibaslar, kısmi iktibas şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Necm Suresi 9. ayetteki “Daha yakın oldu.” anlamına gelen “وَأَدْنَى” ibaresi, yine aynı surenin 17. ayetindeki “(Muhammed’in) göz(ü) şaşmadı.” anlamına gelen “مَا زَاغَ الْبَصَرُ” ibaresi, aynı ayetteki “İki yay arası kadar.” anlamına gelen “قَابَ قَوْسَيْنِ” ibaresi ve Âl-i İmrân Suresi 110. ayetteki “En hayırlı ümmet.” anlamına gelen “خَيْرُ أُمَّةٍ” ibaresi bu iktibaslara verilebilecek örneklerdir.

O mekhûlû'l-başar sulţân-ı mā-zāğ'a'l-başar dur kim

Nigāhı sūy-ı Hakk'a her dem ü her gāh u sâ'atdür B. 26

O şebdür k'oldı tālî'-i māhtāb-ı burc-ı ev-ednā

O şebdür kim tūlū'-ı necm-i dürrî-i sa'adetdür B. 38

Görüp didārumı irdüñ maḳām-ı kâbe kavseyne

Daḥî bundan ziyāde olmaz ol kim ḳadr ü rif'atdür B. 71

Ḥabîbâ ümmetüñ ḥayru'l-ümemdür şād u ḥandān ol

Resûlâ ümmetüñ hep rest-gārān-ı 'uḳûbetdür B. 83

Şair, bir hadis-i kudsîden alıntı olan ve “Gizli bir hazine idim.” anlamına gelen “كَنْزٌ مَخْفِيٌّ” ibaresine de atıfta bulunmuştur:

Ḥafî bir kenz idüm ma'düm idi dünyā vü mā-fihā

Daḥî nā-būd idi ketm-i 'ademde ol ki keşretdür B. 85

Nüsha Özellikleri

Mi'râciyye'nin üç nüshası bulunmaktadır. Bunlardan ilki Millet Kütüphanesi Ali Emirî Efendi Koleksiyonu, “Manzum eserler 386” numarada kayıtlı olan *Dîvân* nüshasının 1b-4a sayfalarında kayıtlıdır. Harekesiz talik hatla yazılan bu nüshanın her sayfası 21 satırlı olup sayfa kenarları altın yıldız cetvellidir. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir. Toplam beyit sayısı 111'dir.

İkinci nüsha İngiltere Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları “Or. 982” numarada kayıtlı bulunan *Dîvân*'ın 1b-4a sayfalarında. Harekesiz talik hatla yazılmıştır. Her sayfada 21 satır olup sayfa kenarları cetvelsizdir. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir. Toplam beyit sayısı 111'dir.

Üçüncü nüsha ise “Millet Kütüphanesi Ali Emirî Efendi Koleksiyonu, Manzum eserler 696” numarada kayıtlı olan şiir mecmuasının 106b-108b sayfalarında. Bu mecmua, 1157 / 1744-45 yılında tertip edilmiş olup daha çok 17-18. yüzyıl şairlerinin şiirlerini ihtiva etmektedir. Bu şiirlerin büyük çoğunluğu dinî ve hikemî tarzıdır. Levhî'nin *Mi'râciyye*'sinin sonunda

mecmua derleyicisi Bâkî Efendi'nin düşürdüğü 1127 / 1715 tarihine bakarak şiirin, bu tarihte veya bundan önce yazıldığı söylenebilir. Şiirin bu nüshadaki toplam beyit sayısı 123'tür.

Çalışmamızda tenkidli metin oluşturulurken *Divân*'ın Millet Kütüphanesi nüshası için AED., British Museum nüshası için B., Millet Kütüphanesi'nde kayıtlı şiir mecmuası içinse AEM. kısaltması kullanılmıştır.

Metin

[B. 1b, AED. 1b, AEM. 107b]

Kaşide-i Mi' rāciyye⁷⁹

Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün Mefā'îlün

Bismi'l-lāhî'r-raḥmānî'r-raḥîm⁸⁰

1. Te'āla'llāh ol kim mūcib-i icād u ḥilḳatdūr
Ḥavāşş-ı nüşha-i kübrā-yı ādemdūr kerāmetdūr
2. Odur ādem ki şāh-ı mesned-i üns-i İlāhîdūr
Odur ādem ki bir ser-tāc-ı tekrîm ü fazîletdūr
3. Odur ādem ki vechi kıble-i kerrūbiyān oldı
Aña ta' lîm-i esmā tām bir endām-ı ḥil' atdūr
4. Odur ādem ki andan feyz-yāb olmaḳdadur 'ālem
Odur ādem ki nev-bār-ı nihāl-i ḳabiliyyetdūr⁸¹
5. Olur bi'l-ḳuvve eflāk u 'anāşır kār-gir ammā
O kārūñ intihā-yı fi' li ādemden kināyetdūr⁸²
6. Netice ādem oldı cümle-i mevcūd-ı 'ālemden
Meger arz u semā şuḡrā vü kübrā-yı ḥaḳîḳatdūr⁸³
7. Mücerred müfredāt 'aḳl u nefes ü rûḥ bi'l-cümle
Olurlar mā'il-i terkîb-i ādem özge ḥāletdūr⁸⁴

⁷⁹ Kaşide-i Mi' rāciyye: Mi' rāciyye B., AED.'de yok.

⁸⁰ AEM.'de yok.

⁸¹ nev-bār-ı nihāl-i ḳabiliyyetdūr: metn-i mücmel-i tafşîl-i ḥikmetdūr: nev-bār-ı nihāl-i ḳabiliyyetdūr AEM.

⁸² Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

⁸³ Meger arz u semā: Şehādet ḡayb ile AED. ve B.

⁸⁴ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

8. Eger olmasa âdem ‘âlem olmaz ‘âlem âdemsüz
Mişâl-i cism-i efsürde ten-i bî-rûh-ı şüretdür
9. Olur eczâ-i ‘âlem mużmaḥîl âdem fenâ bulsa
Kıyâmet inḳıṭâ‘-ı nesl-i âdemden ‘ibâretdür⁸⁵
10. ‘Aṭâ-yı kibriyâ bî-ḥadd ü lâ-yuḥşâdur âdemde
Ne ni‘metdür ol kim âdemde ‘aḳl u derk ü fıṭnatdur
11. Be-her ḥâlet ta‘abbüdden degüldür âdemi ḥâlî⁸⁶
Mükerrerem eyleyen insânı teslîm ü iṭâ‘atdur⁸⁷
12. Biribirine bir vech ile uymaz ḥâlî insânun
Tecelliyât-ı Bârî lâ-yü‘add ü bî-nihâyetdür⁸⁸
13. Baḳılsa birbirine beñzemez eşkâl ü sîmâda
Velîkin mütteḥiddür ol ki feyz-i âdemiyyetdür
14. Tefâvüt üzre iken birbirinden rütbe-i âdem
Olur her kişi yine ḥâline şâkir ğarâbetdür
15. ‘Acebdür iḥtilâf-ı meşreb-i ebnâ-yı âdem kim
Kimisi ṭâlib-i ‘izzet kimi cüyâ-yı miḥnetdür
16. Vücûd-ı âdemi perverde eyler ‘âlem el-ḥâsıl
Dinilse âdeme ebnâ-yı ‘âlemdür işâbetdür
17. Bulunmaz mâ-‘adâ-yı zât-ı âdemde o ḥaşlet kim
Tecellâ-yı Cemâlü’llâha isti‘dâd-ı rû‘yetdür
[AEM. 108a]
18. Teraḳḳîden ‘atâ-yı üns-i Ḥaḳḳa maḫḫar âdemdür
Degül âdem o kim üftâde-i çâh-ı ṭabî‘atdür⁸⁹

⁸⁵ Bu beyit, AED. ve B.’de yok.

⁸⁶ ta‘abbüdden: ‘ibâdetden AED. ve B.

⁸⁷ insânı: insân AED. ve B.

⁸⁸ lâ-yü‘add ü: lâ-yü‘add AED.

⁸⁹ Degül âdem o kim üftâde-i çâh-ı ṭabî‘atdür: Tenezzül ‘âlem-i insâna mefhûm-ı maḥabbetdür AED. ve B.

[B. 2a, AED. 2a]

19. Pey-â-pey kıadr ü isti' lāda ādem ber-ter olmakda
Ne devletdür ki ādem hāzin-i genc-i emānetdür⁹⁰
20. Vücūd-ı ādemīdür ' illet-i gā' iyye-i ' ālem
Olan maḳṣūd ādemden daḫi ṣāhib-sa' ādetdür
Hilye-i Şerīf⁹¹
21. O bir faẓl-ı İlāhīdür ki geldi ' ālem-i kevne
Anuñ irsāl ü ba' ṣi ' ālemīne ' ayn-ı raḥmetdür
22. Celī-māye o bir ' ālī-himem vālā ṣiyemdür kim
Firāz-ı ' arṣı geçmiṣ serv-i bostān-ı melāḥatdur
23. Cihān-pirāye sultān-ı rüsül ṣāh-ı muḳaddes kim
Mu' anber-gīsū-yı müṣgīni pür-büy-ı leṭāfetdür
24. Cebīni maṭla' -ı envār-ı Hāḳḳ maḥbūb-ı muṭlaḳdur
Muḳavves ebruvānı resm-i tuḡrā-yı nübüvvetdür
25. Ruḥıdur māh-ı burc-ı ıṣṭifā ṣaḳḳü'l- ḳamer sırrın
İṣāret eyler ol binī ki engüṣt-i ṣehādetdür
26. O meḳhūlü'l-başar sultān-ı *mā-zāga'l-başar*dur kim
Nigāhı süy-ı Hāḳḳa her dem ü her gāh u sā' atdür
27. Dehāmı feyẓ-baḥṣ-ı nükte-pāṣ-ı ḫikmet olmuṣdur⁹²
Lisānı menba' -ı ' azbū'l-Firāt u cūy-ı ḫikmetdür⁹³
28. Haṭı reyḫān u ḥaddi lāle ca' dı sünbül ü ṣeb-bū⁹⁴
O gül-ruḥsār el-Hāḳḳ ṣāhid-i gül-büy-ı vaḥdetdür⁹⁵

⁹⁰ hāzin: hāzin AED. ve B.

⁹¹ Başlık, AED. ve B.'de yok.

⁹² feyẓ-baḥṣ: feyẓ AED.; olmuṣdur: Hāḳḳdur AED. ve B.

⁹³ ḫikmetdür: re'fetdür AED. ve B.

⁹⁴ ca' dı: çıkdı AED.; ṣeb-bū: ṣeb-büy AED.

29. O nesrîn gūş u gülnūş u melek-hū ‘ anberîn-gīsū
O billūrîn gerdem sīm-ten kim maḥz-ı ‘ işmetdür⁹⁶
30. Yegāne inşirāḥ-ı şadr bulmuş maḥz-ı nūr olmuş⁹⁷
O sulṭān-ı dü-‘ ālemdür ki ‘ ālī-cāh-ı ‘ izzetdür
31. Yed-i ṭulā-yı ḳadri eylemiş āgūş āfākı
Kef-i iḥsān u luṭfı şübhe yoḳdur çarḥ-ı vūs‘ atdür
32. Ser-ā-pā tāb-nāk u nāzūk idi cismi ol şāhuñ
Eşer ṭutmazdı mūdān ol ki baṭn u nāf-ı ḥāzretdür
33. Hemān ol sāk-ı sīmīn nūrdur şūret-pezīr olmuş
Laṭīf ü pāk ü nāzik bī-teşakḳuk bī-ḥuşūnetdür⁹⁸
34. Eger şu üzre cārī olsa istib‘ ād olunmazdı
Teferrücgāhı ol sulṭān-ı dīnūñ ‘ arş-ı ḳudretdür⁹⁹
Mi‘ rāc¹⁰⁰
35. Meger bir şeb ki bā-taḳdīr ü emr ü ḥükm-i Yezdānī
Zuhūra geldi ol kim muḳtezā-yı mihr ü şefḳatdür
36. Meger bir şeb ki baḥr-ı luṭf-ı bārī cūşa gelmişdi
Bedīd olmuşdı ol kim gevher-i ‘ aşḳ u maḥabbetdür¹⁰¹

[B. 2b]

37. O şeb kim āsmāna vecd ü ḥālet cilve virmişdür
Melekler çarḥa girmişdür ki vaḳt-i ‘ ayş u ‘ işretdür

[AED. 2b]

⁹⁵ vaḥdetdür: Raḥmetdür AED. ve B.

⁹⁶ maḥz-ı ‘ işmetdür: kārı re’fetdür AEM.

⁹⁷ Maḥz-ı: ‘ ayn-ı AED. ve B.

⁹⁸ Laṭīf ü pāk ü nāzik: Laṭīf-i bī-tekesür AED. ve B.

⁹⁹ Teferrücgāhı ol sulṭān-ı dīnūñ: Ki ol rūḥ-ı mücessem pā-nihād-ı AED. ve B.

¹⁰⁰ Başlık, AED. ve B.’de yok.

¹⁰¹ ‘ aşḳ u maḥabbetdür: feyz-i maḥabbetdür AED. ve B.

38. O şebdür k'oldı t̄ālī' -i māhtāb-ı burc-ı *ev-ednā*
O şebdür kim t̄ulū' -ı necm-i dūrī-i sa'ādetdür
39. Görince vech-i pāk-i Muşţafāyı ıudsiyān ol şeb
Şafağ yirinde hayretten kamu rū-māl-i hacletdür
40. Şafağ şanmañ ki gülgün hüllelerle seyre geldiler¹⁰²
Kenār-ı āsmān hūrāya ol şeb cāy-ı nūzhetdür
41. Şafağ gülnārı pīrāhen nūcūm altun beneklerdür
Duḡāmı çetr-i nūh-tāḡuñ şehi ol māl-ı t̄al' atdur¹⁰³
42. O şeb kim farṭ-ı raḡmet 'arşı teng itdi tecelliden
O şebdür kim 'ibāda māye-i luṭf u 'ināyetdür
43. O şebdür kim Hudā emr eyledi Cibrīle cennetden
Burāḡ ileṭ ḡabībūm Muşţafāya vaḡt-i sür' atdür
44. O zāt-ı pāke teblīḡ-i selām iblāḡ-ı da' vet kıl
Bu şebdür k'oldı Mi' rācı mübārek ḡutlı sāl' atdur
45. İrişdi cennete Cibrīl ol dem bir Burāḡ aldı
K'anuñ vaşfında ḡaşırdur o kim lafz u 'ibāretdür¹⁰⁴

[AEM. 107b]

46. Hem anı Ümmühānī ḡānesine irdi Cebrā'ıl
Getürdi yirine anı kim ol ādāb-ı da' vetdür¹⁰⁵
47. Alup ol şehsüvārı Mescid-i Aḡşāya 'azm itdi
İrişdi gördi rūḡ-ı enbiyā ḡāzır cemā' atdür
48. İki rek' at şāl'āta iḡtidā kıldılar ol demde¹⁰⁶
Yirine geldi ol ma' nā ki mefhūm-ı imāmetdür

¹⁰² gülgün: gülgüne AED.

¹⁰³ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹⁰⁴ o kim: eger AED. ve B.

¹⁰⁵ Ol ādāb-ı da' vetdür: resm ü de'b-i da' vetdür AED. ve B.

¹⁰⁶ şāl'āta: namāza AEM.

49. Şefâ' atla olur yarın Mehemmed cümleye aqdem
Olur zâhir imâmet remzi ol gün kim kıyâmetdür¹⁰⁷
50. Mürüvvet Muştafânuñdur şefâ' at Muştafânuñdur
İmâmet Muştafânuñdur ki ol maqbûl-ı hâzretdür¹⁰⁸
51. İmâmü'l- enbiyâ andan 'urûc-ı âsmân itdi
Teferrüc iderek anı ki hikmetdür ü 'ibretdür
52. İrişdigince her bir âsmâna fer ü devletle ¹⁰⁹
Melekler irüşirdi maqşad ol şâhı ziyâretdür
53. Maqâm-ı Sidrede Cibrîl kaldı i' tizâr itdi¹¹⁰
Didi bu deñlü der-bes ol ki bendeñ de liyâkatdür¹¹¹
54. Tecâvüz eylesem miqdâr-ı uşbu' kendi haddümden ¹¹²
Ser-â-pâ bâl ü perrüm yaqar ol kim nâr-ı ' izzetdür
55. Resûlâ saña maşşûş oldı bu mi' râc-ı cismânî
Hâbîbâ saña maşşûş oldı bu devlet ne devletdür
56. Yüri bî-bâk ü bî-pervâ senüñdür yâ Nebiyya'llâh
Eger luţ u ' inâyetdür eger fazl u hidâyetdür
57. Dağî söz irmedin pâyâna irdi Refref ol demde
O Refref kim vuşûl-ı ' aşîkı ma' şûka âletdür¹¹³
58. Alup ol zât-ı pâki ' izz ü devletle revân oldı¹¹⁴
Açup râh-ı Hüdâya anı kim bâl-i ' azîmetdür
59. Qalup Refrefde âhîr Aşmed irdi Hâzret-i Hâkka

¹⁰⁷ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹⁰⁸ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹⁰⁹ fer ü devletle: ferr-i devletle AED. ve B.

¹¹⁰ Cibrîl: Cebre'îl AED.

¹¹¹ bu deñlü der-bes ol ki bendeñ de liyâkatdür: maqdûr olan bendeñ de bir deñlü liyâkatdür AED. ve B.

¹¹² Haddümden: hadd-i zâtumdan AED. ve B.

¹¹³ Bu beyit, AEM.'de yok.

¹¹⁴ Alup ol zât-ı pâki ' izz ü devletle revân oldı: Virüb def'an selâm aldı Resûlu'l-lâhı ol demde AED. ve B.

O Һazret kim şıfāt u zātı cāmī^c vāhidiyyetdür¹¹⁵

60. Pes ol Һazret ki ğaybu'l-ğayb oqurlar ğayb-ı muṭlaqdur¹¹⁶

O Һazret kim cemi^c māsivādan maḥz-ı ğaybetdür

61. Һabībīne şıfātıyla tecellī eyledi evvel

Şu meclā ile kim esmā-i zātından ^cibāretdür¹¹⁷

[B. 3a]

62. Daḥī zāten tecellī-i cemāle oldı erzānī

Denilmez hiç bir ḥālet o zevk u şevke nisbetdür

[AED. 3a]

63. O ser-ḥayl-i rüsül bir ḥāle irdi kim degül qābil

Anı vaşf eylemek kim bezm-i ḥāşşu'l ḥāşş-ı vuşlatdur

64. Tecellā-yı eḥaddan Aḥmed oldı kendiden zā'ıl

Vişālūñ reyb olunmaz ibtidā-yı ḥālī ḥayretdür¹¹⁸

65. Maḥvdan şaḥva geldi andan ol maḥbüb-ı sübhānī

Görüp didār-ı Ḥaqqı gitdi ol kim ḥāl-i dehşetdür¹¹⁹

66. Neşāt ile edā-yı ḥamd ü medḥ-i Kibriyā kıldı¹²⁰

Şalāt ü ger taḥiyyāt u selām u şükr ü ni^c metdür

67. Cenāb-ı Һazret-i Bārī ḥabībīne ḥiṭāb idüp¹²¹

Ḥabībüm dideler rüşen ki nüzhetgāh-ı rü'yetdür¹²²

68. Benem maḥbüb-ı maṭlūbuñ benüm ma^c şūḫ u merġūbuñ

Ḥabībā merḥaben-bik ey ḥoşā vaqt-i meserretdür

¹¹⁵ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹¹⁶ Pes ol Һazret ki ğaybu'l-ğayb oqurlar ğayb-ı muṭlaqdur: Һüzür-ı ^cizzete ānide irişdirdi ol şāhı AED. ve B.

¹¹⁷ Şu: o AED.

¹¹⁸ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹¹⁹ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹²⁰ ḥamd ü medḥ-i: medḥ ü ḥamd-i AEM.

¹²¹ Cenāb-ı Һazret-i Bārī ḥabībīne ḥiṭāb idüp: Yirine geldi çün ta^c zīm andan Ḥaqq ḥiṭāb itdi AEM.

¹²² Ḥabībüm: Didi kim AED. ve B.

69. Senüñçündür bu hestî-i dü-kevn ey Aḥmed-i Muḥtâr
Senüñ zâtuñ ḥabîbâ bâ' iş-i îcâd ü ḥılķatdûr¹²³

70. Vücûduñdur vücûd-ı 'âleme ser-mâye-i teşrîf¹²⁴
Ḥabîbâ zât-ı pâküñ mihr-i gerdûn-ı şerâfetdûr¹²⁵

71. Görüp dîdârumı irdüñ maḳâm-ı *ķābe ķavseyne*
Daḥî bundan ziyâde olmaz ol kim ḳadr ü rif' atdûr

72. Saña ben 'âşıkam yâ Muştafâ sen baña maḥremsin
Senüñ zâtuñ ḥabîbâ mâye-i mihr ü maḥabbetdûr¹²⁶

73. Senüñ her bir niyâzuñ ben ḳabûl itdüm ki yâ Aḥmed
Dirâyetdûr senüñ tedbîr ü re'yüñ hem işâbetdûr

74. Murâduñ her ne ise iste benden bâk ü pervâsuz¹²⁷
Olur ḥâşıl ḥabîbâ söyle vaḳt-i 'arz-ı ḥâcetdûr¹²⁸

[AEM. 108a]

75. Dehânın gönçe-veş açdı nesîm-i luṭf ol şâhuñ
Didi ancak niyâzum 'afv-ı cürm ü vizr-i ümmetdûr

76. İlâhî baña bağışla günehkâr ümmetüm cümle
Naşîb-i ümmetüm ḳıl anı kim dîdâr u cennetdûr

77. Daḥî emn ü emânuñda olalar dâr-ı dünyâda
Murâdum anları hevl-i ḳıyâmetden şıyânetdûr¹²⁹

78. Cenâb-ı kibriyâ andan ḥabîbine ḥıṭâb idüp¹³⁰
Didi kim baḥr-ı fazl u raḥmetüm bî-ḥadd ü ḡâyetdûr

¹²³ Senüñ zâtuñ ḥabîbâ bâ' iş-i îcâd ü ḥılķatdûr: Eger sen olmasañ olmazdı ol kim ḥılķ-ı fıṭratdur AEM.

¹²⁴ Vücûduñdur vücûd-ı 'âleme ser-mâye-i teşrîf: Vücûd-ı her dü-kevne 'aşḳuñ oldu bâ' iş ü bârî AEM.

¹²⁵ Ḥabîbâ zât-ı pâküñ mihr-i gerdûn-ı şerâfetdûr: Eger sen olmasañ olmazdı ol kim ḥılķ u fıṭratdur AED. ve B.

¹²⁶ Senüñ zâtuñ ḥabîbâ mâye-i mihr ü: Ser-â-pâ zât-ı pâküñ luṭf-ı mefhûm-ı AED. ve B.

¹²⁷ bâk ü pervâsuz: kim olur ḥâşıl AED. ve B.

¹²⁸ Olur ḥâşıl ḥabîbâ: Merâmuñ her ne ise AED. ve B.

¹²⁹ Murâdum anları hevl-i ḳıyâmetden şıyânetdûr: Ḥudâyâ eyle icrâ anı kim ḥıfz u hirâsetdûr AEM.

¹³⁰ Cenâb-ı kibriyâ andan ḥabîbine ḥıṭâb idüp: Ḥudâ-yı Zü'l-celâl ol dem kemâl-i luṭf-ı cûdından AED. ve B.

79. Senüñ ümmetlerüñ bir kaçresinden ğark olurlar hep
Nedür bir müşt-i ħāküñ ħadri yâ Aĥmed ne minnetdür
80. Saña ‘azm-i celālüm ħaqqı içün ümmetüñ virdüm
Naşīb-i ümmetüñdür ol ki mefhüm-ı selāmetdür¹³¹
81. Ža‘īf ü nā-tüvān-ı ĥaste-dildür ümmetüñ ammā
Senüñ şer‘ -i ħavīmüñ anlara dārū-yı şıĥĥatdur
82. Ĥabībā ümmetüñ *ĥayru’l- ümm*dür şād u ĥandān ol
Resülā ümmetüñ hep rest-gārān-ı ‘uķūbetdür¹³²
83. Şalāt-ı pençgāhı anlar içün farz-ı ‘ayn itdüm
Odur mi‘rāc-ı ümmet kim şalāt içün iķāmetdür
84. Benüm ĥikmetlerüm ĥalk-ı cihān idrāke ‘ācizdür
Ĥulumdan geçmem ey Aĥmed ĥuşūsā ehl-i tã‘ atdür
85. Ĥafī bir kenz idüm ma‘düm idi dünyā vü mā-fīhā
Daĥi nā-būd idi ketm-i ‘ademde ol ki keşretdür¹³³

[B. 3b]

86. Teķāzā-yı müsem mā eyleyüp esmā zuhūr itdi
O kim bu ĥadişāt-ı ‘āleme mülk ü şĥādetdür

[AED. 3b]

87. Beni her kim ki bildi devlet-i ‘uķbāya yol buldı
Ĥalanlar küfr içinde cümle der-zecr ü meşakķatdür¹³⁴
88. Caĥīme müstaĥakķ oldu seni inkār idenler heb
Teşebbüs eyleyen dāmānuña ehl-i sa‘ ādetdür¹³⁵
89. Ne ğam yirsin ki yâ Aĥmed saña ümmet olanlar hep
Beni tevĥīd iderler şāĥib-i dīn ü diyānetdür¹³⁶

¹³¹ Naşīb-i ümmetüñdür ol ki mefhüm-ı selāmetdür: Emīn ol kim naşīb-i ümmetüñ bi’l-cümle re’fetdür AED. ve B.

¹³² Ĥabībā: Resülā AEM.

¹³³ ketm-i ‘ademde ol ki keşretdür: ger kevdür ger zīb ü zīnetdür AEM.

¹³⁴ Ĥalanlar küfr içinde: Her ol kim müşrik oldu AEM.

¹³⁵ Bu beyit, AEM.’de yok.

¹³⁶ Bu beyit, AED. ve B.’de yok.

90. Şefâ' at kıl yarın rûz-ı cezâda ben kabûl itdüm
Benüm ismümle ismüñ zıkr idenler ehl-i cennetdür¹³⁷
91. İdüp tatyîb kalb-i Muştafâ virdi tesellîler
Nice esrâr keşf oldu ki hep hâşıl beşâretdür
92. Pes andan didi kim didâra toymak olmaz ey Ahmed
İcâzetdür saña bâkîdür ol kim yine şöhetdür
93. *Ebiytü 'inde rabbî* sufrasından seyr olup andan
Tamâm oldu o kim tâ' zîm ü tekrîm-i zîyâfetdür¹³⁸
94. İdince 'azm-i 'avdet Muştafâ Refref bedîd oldu
Getürdi yirine anı kim ol âdâb-ı hızmîdür¹³⁹
95. Mişâl-i hâle ol mâhı der-âgûş eyleyüp def an¹⁴⁰
Maķâm-ı Sidreye irdi te' âla'llâh ne 'izzetdür¹⁴¹
96. Mübârek-bâda geldiler muķarriblerle fevc-â-fevc
Melekler kim ķamusı menzilet-pîrâ-yı ķurbetdür
97. O şeb seyr ü temâşâ-yı Resûli 'add ne mümkindür
Na'îm ü ger caķîm ü şevķdür ger ĥavf u ĥaşyetdür¹⁴²
98. Burâķ u Cebre'îl ile sa' âdetle nüzûl itdi
Melik leşker o şeh kim her dü-' âlem aña milketdür
99. İrişdi Ümmühânî ĥânesine ân-ı vâĥidde
Daĥi germ idi ol kim pister-i faķr-ı risâletdür¹⁴³
100. Bir ibriķüñ tamâmen âbı rîzân olmadın geldi

¹³⁷ Benüm ismümle ismüñ zıkr idenler ehl-i cennetdür: Murâduñ ey ĥabîbüm anları çünkim şıyânetdür AEM.

¹³⁸ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹³⁹ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹⁴⁰ Mişâl-i hâle ol mâhı der-âgûş eyleyüp def an: Resûl-ı Ĥaķķ yine bâ-emr ü ĥukm-i ķudret-i Bârî AED. ve B.

¹⁴¹ 'izzetdür: himmetdür AEM.

¹⁴² Na'îm ü ger caķîm: Caķîm ü ger na'îm: AEM.

¹⁴³ ol: o B.; faķr-ı risâletdür: şâĥib-sa' âdetdür AED. ve B.

Müyesser oldu ol ma' nen ki mi' rācıyla ' avdetdür

101. Şehergeh virdi mi' rācın haber ol muhbir-i şādık
Şahābī itdi icrā anı kim farṭ-ı şadākatdür

102. Zihī aşhāb kim taşdıķ ile şābit-ka-demlerdür
Kim anuñ her birisi necm-i gerdün-ı hidāyetdür

103. Huşūşā yār-ı ğārı Hāzret-i Şiddīķ-i ekber kim
Murādıdur rızāsı kārı teslīm ü itā' atdur

[AEM. 108b]

104. ' Ömer kim virdi şer' -i müstaķime revnaķ-ı küllī
O sulṭān-ı cihān fetḥüñ işi ' adl ü ' adāletdür

105. Hayā vü hilm ile ' Osmān-ı Zī'n-nüreyñ-i fāzıl kim
Ma' ārif maḥzenidür menba' ı ' ilm ü fazīletdür

106. ' Alīyyü'l-Murtaẓā şīr-i Hudā dāmād-ı peygamber
Kim anuñ vaşf u şānı neyyir-i çarḥ-ı velāyetdür¹⁴⁴

[B. 4a]

107. Şalāt u şad selām āline aşhābına olsun kim
Kamusı reh-nümā-yı sālīk-i rāh-ı şerī' atdür

Matla'¹⁴⁵

108. Hābībā rūy u būyuñ maķsemün bih? bi'l-kināyetdür
Cebīñ ü ḥaṭṭuñā leyl ü duḥā nāzil bir āyetdür¹⁴⁶

109. Eba'l-Kāsım Muḥammed Muştafāsın Aḥmed ü Hāmid
Senüñ memdūḥ u meşķūr olduğuñ bī-şübhe müşbetdür¹⁴⁷

[AED. 4a]

110. Seni medḥ eylemek farz oldu çün Allāh medḥ itdi
Senüñ medḥüñde olmaķ ādeme maķbūl-i ṭā' atdur

¹⁴⁴ vaşf u şānı: vaşf-ı şānı AEM.

¹⁴⁵ Başlık, AED. ve B.'de yok.

¹⁴⁶ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹⁴⁷ memdūḥ: maḥmūd AEM.

111. Cihāna şöña geldüñ enbiyāya pîş-rev olduñ
Nebîler saña ümmet olmağa bi'l-cümle hasretdür
112. Beyān olmaz senüñ bir hāl ile aḥvāl ü eṭvāruñ
Resulā bi-nihāyetdür o kim zātuñda midḥatdür¹⁴⁸
113. Seni vaşf itmede çokdur kuşurum yā Nebiyya'llāh
Bilürsün cümle ḥālüm i' tizār itmek ne ḥācetdür¹⁴⁹
114. Benüm şol müstemend ü dil-figend ü derdmendüñ kim
İşüm cürm ü ḥaṭādur ekşer aḥvālüm şeqāvetdür¹⁵⁰
115. Senüñ sünnetlerüñ icrāda her bārı tekāsülde
Velīkin ārzū-yı nefis ile kārüm cesāretdür
116. Ḥavāss-ı zāhirüm şavmumda māzbūṭ olmadı ḥayfā
Şalātumda ḥuzūrumdan bedeldür ol ki ğıybetdür
117. Velīkin i' tiḳādumda ḥalel yok pāk ü şāfīdür
Ziyan irmez elümde ḥubb-ı zātuñ bir biḳā' atdür
118. Ḥabībā serverā ālem-penāhā ma' delet-kārā¹⁵¹
Ḥidivā mihterā kārūn senüñ luṭf u ' ināyetdür
119. Şefī' ü'l-müznibā rüz-ı cezā iḥsān u luṭf eyle
Murādı **Levhî**-i bi-çārenüñ senden şefā' atdür
120. Ḥudāvendā amı şāyeste-i iḥsān u fāzluñ kı¹⁵²
Kerem-baḥşā senüñ kārūñ semāḥatdur seḥāvetdür
121. 'Uşāt-ı Müslimīne merḥametle bir nigāh itseñ
Ḥudā 'afv eylemek emr-i muḥakḳak bi's-şarāḥatdür
122. Zülāl-i şefḳatüñle ḥalkı hep sîr-âb-ı mümkindür

¹⁴⁸ Bu beyitin ikinci mısraları AED. ve B. nüshalarında ilk mısradır. Bu nüshalarda ikinci mısra ise şöyledir: Mekârimdür senüñ ḥulḳ-ı ' azîmüñ maḥz-ı rahmetdür

¹⁴⁹ Bilürsün: Bilürsin AED. ve B.

¹⁵⁰ Bu beyit, AED. ve B.'de yok.

¹⁵¹ ma' delet-kārā: mekrümet-kāra AED. ve B.

¹⁵² iḥsān: a' ṭāf AED. ve B.

Gider dil-teşnelerden ger tef-i tâb u harâretdür

123. Hedâyâ-yı taḥiyyât u selâmum sen ḳabûl eyle
Murâd u maḳşadum senden temettu^c dur ticâretdür¹⁵³
124. Ola mādâm kim deryâ-yı raḥmet lücce-ber-lücce
Ki her bir lüccesinüñ ḳaṭresi ^cummân-ı füşhatdür¹⁵⁴
125. Ḥudâdan saña her bir ḳaṭresince yâ Nebiyya'llâh
Şalât u şad selâm olsun ki bî-ḥadd ü nihâyetdür

Sonuç

Mi'râciyyeler Hz. Muhammed'in Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya, oradan da göğse yükselişini anlatan nazım türleridir. Edebiyatımızda daha çok manzum şekliyle karşımıza çıkan bu türde genellikle mesnevi ve kaside nazım şekilleri tercih edilmiştir. Bu türde yazılan eserler müstakil bir eser olabildiği gibi çeşitli eserlerde bir bölüm hâlinde de karşımıza çıkmaktadır. Özellikle birçok divanda kaside nazım şekliyle kaleme alınan mi'râciyyeler bunun en güzel örnekleridir.

18. yüzyıl şairlerinden olan Levhî Hasan Efendi de *Dîvân*'ında kaside nazım şekliyle bir mi'râciyye bulunmaktadır. Aruzun "*Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün*" vezniyle kaleme alınan bu şiir, *Dîvân*'da toplam 111 beyittir. Ancak bu *Dîvân*'ın bilinen iki nüshası dışında bir şiir mecmuası nüshasında ise bu şiir 123 beyittir. Bu nüshalarda birbirinde olmayan beyitler de dikkate alındığında ise toplam beyit sayısı 125'tir. Na't, hilye ve miraç olmak üzere üç bölümden oluşan bu şiirde şair; önce Peygamberimizi övmüş, ardından onun sahip olduğu özelliklerden bahsetmiş ve daha sonra miraç hadisesini samimi bir üslupla anlatmıştır. Levhî, şiir boyunca diğer divan şairleri gibi çeşitli mazmunlar, edebî sanatlar ve ifade şekilleriyle orijinalliği yakalamayı bilmiştir.

Kaynaklar

- ABDULKADİROĞLU, A. (1999). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Başkanlığı Yay.
- AKAR, M. (1981). Nâyî Osman Dede ve Mi'râciye'si. *Selçuk Üniv. Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 1-16.
- AKAR, M. (1987). *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

¹⁵³ Murâd u: Murâdum AED. ve B.

¹⁵⁴ ^cummân: ^cummâna AED. ve B.

- AKAR, M. (1992). Erzurumlu Şair Muhammed Lütfî'nin Mi'râcû'n-Nebî'si ve Mi'râc-nâmelerimiz Arasındaki Yeri. *Türk Kültürü Dergisi*, 30(352) 498-504.
- AKBAŞ, S. (2006). *Süleyman Nahîfî'nin Mi'râciyyesi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKBAYAR, N. (1998). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî (Yâhud Tezkîre-i Meşâhir-i Osmânî)*. (C. 3). İstanbul: Kültür Bakanlığı-Tarih Vakfı Ortak Yay.
- AKDOĞAN, Y. (1989). Mi'râc, Mi'râc-nâme ve Ahmedî'nin Bilinmeyen Mi'râc-nâmesi. *Osmanlı Araştırmaları*, IX, İstanbul, 264-310.
- AKSOY, H. (2010). Şemseddin Sivâsî Hayatı Eserleri ve Mevlid'i. *İlim ve Kültür Tarihinde Sivâsîler Ulusal Sempozyumu Tebliğleri*, Ankara: Özkan Matbaacılık, 141-159.
- AKSOYAK, İ. H. (2006). *Ahmed-i Yesevî'nin Rumelili Bir Takipçisi Üsküplü Atâ Tuhfetü'l-Uşşâk*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10713,girisvemetinpdf.pdf?0> (ET: 17.12.2015).
- AKSOYAK, İ. H. (e-kitap). *Gelibolulu Mustafa Âlî, Tuhfetü'l-Uşşâk*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10684,metinpdf.pdf?0> (ET: 15.12.2015).
- ALPARSLAN, M. (2007). *İbrahim Şânî Lârendevî'nin Gülşen-i Efkar Mesnevîsi (Metin-Muhtevâ-Tahlil)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ARSLAN, M. ve AKSOYAK, İ. H. (e-kitap). *Gelibolulu Âlî Riyâzü's-Sâlikîn*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10681,girisvemetinpdf.pdf?0> (ET: 15.12.2015).
- ATİK GÜRBÜZ, İ. (2011). *İlâhizâde Mehmed Emîn Vâsık Dîvân*. Ankara: Grafiker Yay.
- ATLANSOY, K. (1998). *Bursa Şairleri, Bursa Vefeyatnamelerindeki Şairlerin Biyografileri*. Bursa: Asa Kitabevi.
- AYAN, H. (1986). Abdülbâkî Ârif Efendi'nin Mi'râciyyesi. *Selçuk Üniv. İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 1-11.
- AYGÜN, Z. A. (1999). *Behiştî'nin Leyla vü Mecnun Mesnevisi (İnceleme-metin)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAY, F. (2003). *Sabâyî Mevlid (Giriş-Transkripsiyonlu Metin-Gramatikal Dizin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BEKTAŞ, E. (2011). Diyarbakırlı Kâmî ve Mevlid'i. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(1).
- BİLGİN, O. (1999). Aşkî Mustafa Efendi ve Mi'râc-nâmesi. *Prof. Dr. Nihad M. ÇETİN'e Armağan*, 97-116.
- BİLKAN, A. F. (2008). Nâbî'nin Mi'râc-nâme'si. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-8.
- CANIM, R. (2010). *Divan Edebiyatında Türler*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- COŞKUNYÜREK, A. (2007). *Fâik Ömer Efendi, Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇİÇEK, Y. (1999). Kur'an'da İsrâ ve Mi'râc. *Mi'râc Sempozyumu Sempozyum Bildirileri 17 Aralık 1995 Eskişehir*, İstanbul: Seha Neşriyat, 25-74.

- DELİCE, H. İ. (1995). *Niğdeli Muhibbî Gül ü Nevruz (İnceleme-Metin-Dizin) I-II*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİRKAZIK, H. İ. (2015). Mecîdî'nin Mi'râciyesi. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(8), 849-85.
- DİKMEN, H. (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DOĞAN, M. N. (2002). *Şeyh Gâlib, Hüsn ü Aşk, Metin-Nesre Çeviri-Notlar ve Açıklamalar*. İstanbul: Ötüken Yay.
- DOĞAN, M. N. (e-kitap). *Fuzûlî, Leylâ ve Mecnûn*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10680,metinpdf.pdf?0>. (ET: 05.01.2016).
- ECE, S. (1996). *Tahkiye Açısından Hâşimî'nin Mihr ü Vefa Mesnevisi (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EKİNCİ, R. (2013). Erzurumlu Osman Sirâceddin'in Hayâl-i Bâl Adlı Mi'râciyesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26, 656-687.
- ERDOĞAN, K. (1999). Klasik Mi'râciyelerden Farklı Bir Mi'râciyye: Said Paşa ve Mi'râciyyesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 12, 163-185.
- ERKUL, R. (1992). *Birri Mehmed Dede (Magnisalı) Hayatı-Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Tenkitli Metni*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ESİR, H. A. (e-kitap). *Lâmiî Çelebi, Ferhâd ile Şîrin*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10697,metinpdf.pdf?0>. (ET: 05.01.2016).
- Fatîn Dâvûd (1271). *Hâtîmetü'l-Eş'âr*. İstanbul.
- FEŞEL, GÜZELİŞİK, G. (1996). *Şeyyad Hamza Mi'râc-nâme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- GÜLHAN, A. (2010). Levhî ve Bağdatlı Rûhî'nin Terkiib-bend'ine Naziresi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 61-68.
- Hacı Hasanoglu. (1308). *Sîretü'n-Nebî*. İstanbul: Matbaa-i Osmaniyye.
- HARMANCI, M. E. (2003). *Manisalı Câmi'i Muhabbet-nâme (Vâmık u 'Azrâ) İnceleme-Metin-Nesre Çeviri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- İÇLİ, A. (2010). *Gelibolulu Mustafa Âlî, Mihr ü Mâh*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10682,mihr-u-mahpdf.pdf?0> (ET: 15.12.2015).
- İSEN, M. (1990). *Usûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İSEN, M. ve AKSOYAK, İ. H. (2003). *Vuslatî Ali Bey Gazâ-nâme-i Çehrin*. Ankara: AKM. Yayınları.
- İSPİRLİ, S. (1997). *Subhizâde Feyzî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği ve Hamsesi (İnceleme-Tenkidli Metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAPLAN, M. (1996). *Neşâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- KARACAN, T. (1974). *Nev'î-zâde Atâyî Heft-Hân Mesnevisi (İnceleme-Metin)*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- KARACAN, T. (1998). *Bosnalı Alaeddin Sâbit Divan*. Samsun: Karacan Yayını.

- KARAKÖSE, S. (1994). *Nev'i-zâde Atâyî Divanı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Yay., e-kitap, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/belge/1-90181/nevizade-atayi-divani.html>, (ET: 25.06.2015).
- KAYA, H. (2014). Ömer Hâfız-ı Yenişehir-i Fenârî'nin Mi'râciyesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 677-718.
- KERBIYIK, M. (2008). *Filibeli Avnî Tuhfetü'l-Hükkâm*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10670,tuhfetul-hukkampdf.pdf?0> (ET: 12.11.2015).
- KILIÇ, A. (2005). *Mürîdî ve Pend-i Ricâl Mesnevîsi İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- KÖKSAL, M. F. (2003). *Yenipazarlı Vâlî, Hüsn ü Dil, İnceleme-Tenkitli Metin*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- KÖKSAL, M. F. (2011). *Mevlid-nâme*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- KURNAZ, C. ve TATCI, M. (2001). *Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî-Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*. (C. 2). Ankara: Bizim Büro Yay.
- KURTOĞLU, O. (2012). *Lebîb Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. e-kitap. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10623,lebib-divanipdf.pdf?0>. [ET: 10.01.2016].
- KUZUBAŞ, M. (2005). *Nev'i-zâde Atâyî'nin Nefhatü'l-Ezhâr Mesnevisi*. Samsun: Deniz-Kültür Yay. *Sâkinâme (Nev'i-zâde Atâyî)*. İstanbul: Etüt Yay.
- KÜLEKÇİ, N. (1985). *Ganî-zâde Nâdirî, Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri Dîvânı ve Şehnâmesinin Tenkidli Metni*. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÜTÜK, R. (1995). *Celâl-zâde Sâlih Çelebi Leylâ vü Mecnûn (Tenkidli Metin-İnceleme)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KÜTÜK, R. (2002). *Lârendeli Hamdî'nin Leylâ ile Mecnûn Mesnevîsi (İnceleme / Metin ve Diğer Leylâ ile Mecnûn Mesnevîleriyle Mukayesesi)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levhî, *Dîvân*. British Museum (The Turkish Manuscripts) Or. 982.
- Levhî, *Dîvân*. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 386.
- MAZIOĞLU, H. (1974). Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler. Ankara: *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, 6.
- Mecmû'a-i Eş'âr*. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 696, vr. 106b-108b.
- Mehmed Rifat. (1308). *Sîre-i Muhammediyye*, Şam.
- MERİÇ, M. O. (1997). *Cem Sultan Cemşid ü Hurşid İnceleme Metin*. Ankara: AKMBaşkanlığı Yayınları.
- Mustafa Bin Şemseddin Ahterî. (1311). *Ahterî-i Kebîr*. Hurşid Matbaası, İstanbul.
- MUTÇALI, S. (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- ÖZBAY, Ö. (2013). *Bursalı Levhî Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZCAN, N. (2007). *Şâhî'nin Ferhâdnâme'si (İnceleme-Metin)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- ÖZDEMİR, S. (1996). *Aksaraylı İsa'nın Miraciyesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniv. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- ÖZKAN, F. (2012). *Şehîdî Mevlîd (İnceleme-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZTOPRAK, N. (2000). *Refî-i Âmidî Cân u Cânân*. İstanbul: Türk Gençlik Vakfı Yayınları.
- ÖZTÜRK, M. (2009). *Lami'î Çelebi'nin Veyse vü Ramin Mesnevisi (İnceleme-Metin-Sadeleştirme)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PALA, İ. (1995). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- PALA, İ. (2002). *Hilye-i Saadet*. İstanbul: L&M Yayınları.
- PALA, İ. (2011). *Mirâciye ve Osman Dede Şairlerin Dilinden*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 177-81.
- POYRAZ, İ. (2007). *İsmail Hakkı Bursevî Mi'râciye*. İstanbul: Sır Yayıncılık.
- POYRAZ, Y. (2008). *Seyyid Mehmed Efendi (Hâkim), Yaşamı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı Üzerinde Bir Araştırma (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SEVİNDİK, H. (2011). *Fasîh Ahmed Dede'nin Behîşt-âbâd Adlı Mesnevisi (İnceleme-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sırrî Abdülbaki Dede. (1317). *Manzûme-i Mi'râc*. Nâşiri: Tahirü'l-Mevlevî, İstanbul: Asır Matbaası.
- Şemseddin Sâmî. (1314). *Kâmûsu'l-Âlâm*. (C. 6). İstanbul: Mihran Matbaası.
- ŞENER, H. İ. ve YILDIZ, A. (2014). *Türk İslam Edebiyatı*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- TATÇI, M. ve KURNAZ, C. (2013). *Muslihüddin Vahyî / Mi'râcü'l-Beyân / Mi'râc'ın Tasavvufi Boyutu*. İstanbul: Kırkambar Yayınları.
- TURAL, Ş. (2011). *Haftî Zâdû'l-Meâd (Kitabü Mevlüdü'n-Nebi)*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10717,zadul-mead-secaattin-tural-pdf.pdf?0>. (ET: 25.10.2015).
- ULUOCAK, M. (1998). *Çeşmî-zâde Reşîd Dîvânı -İnceleme ve Tenkitli Metin*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAVUZ, F. ve ÖZEN, İ. (1972). *Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri*. (C. 2). İstanbul: Meral Yay.
- YAVUZ, K. (1999). Anadolu'da Başlayan Türk Edebiyatında Görülen İlk Miraçnâmeler: Âşık Paşa ve Miraçnâmesi. *İlmî Araştırmalar Dergisi*, 8, 247-66.
- YAVUZ, S. S. (2005). Mi'rac. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXX, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 132-135.
- YEKBAŞ, H. (2011). Sarıhatıpzadelerden Numan Efendi ve Bilinmeyen Miraciyesi. *Kültür Tarihinde Sivaslı Bir Aile: Sarıhatıpzadeler*. Sivas: Buruciye Yayınları.
- YELTEN, M. (e-kitap). *Nev'izade Atayî Sohbetü'l-Ebkar*. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10707,metinpdf.pdf?0>. (ET: 05.01.2016).
- YEŞİLDAL SAMSAKÇI, S. (2010). *Haftî'nin Mevlîdî (el-Kevkebü'd-Dürriyye fî Mevlîdî Hayrî'l-Berîyye) ve Tahlîlî*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- YILDIRIM, İ. (2014). Kerkükî Abdüssettâr Efendi ve Mi'râciyye'si. *Turkish Studie-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 1163-80.
- YILDIRIM, İ. (2015). Nazîm Yahya'nın Mi'râciyye'si. *Dede Korkut Dergisi*. 4(7), 96-112.
- YILDIZ, A. (2008). *Türk Edebiyatında Varka ve Gülşah Mesnevileri ve Mustafa Çelebi'nin Varka ve Gülşah Mesnevisi I-II*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILDIZ, A. (2011). Lâmiî Çelebi'nin Mi'râciyeleri, *Bursalı Lâmiî Çelebi ve Dönemi*. (Ed. Bilal KEMİKLİ ve Süleyman EROĞLU). Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları. 268-72.
- YILMAZ, M. (1992). *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- YOLDAŞ, K. (1993). *Taşlıcalı Yahyâ Bey, Şâh u Gedâ (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.